

per altra part, i açò és la primera vegada que ho notam en totes les cartes llegides fins al moment, notam el baix estat d'ànim de Jaume Mercadal, com si ell ja sapigués que tindria difícil el tornar; açò ho deixa entreveure en les següents ratlles "...supongo habreis escrito otras, pero yo no las he recibido ni las recibire, por lo tanto no importa que perdais el tiempo escribiendome porque no llegaran, asi es que asta que yo no os mande mi direccion no importa escribir", adreça que ja no arribaria, fos on fos des d'on escrivís. Un altre fet a destacar, és que sempre firmava amb el seu nom complet, mentre que en aquestes dues darreres missives, tan sols emprà les seves inicials, no sabem ben bé per què.

Ens queda un buit en el temps; entre la darrera carta datada que tenim, del 19 de juliol de 1940, i el seu ingrés al camp de concentració nazi, el 21 d'abril de 1941. Podem pensar que seria traslladat cap a Mauthausen, però fent alguna aturada en algun camp de concentració. D'altra forma, si s'hagués traslladat per ferrocarril directament, el seu ingrés s'hauria produït molt més prest.

Fins aquí el caramull de cartes i d'informació que coneixem. La seva periodicitat ens ve a dir la importància del seu lligam amb els de ca seva.

Les reclamacions

Després de tot el dit, es va fer el silenci. No se'n va saber més, d'en Jaume.

El 10 d'abril de 1943, la seva mare, Catalina Orfila Pons, va rebre una carta del Comitè Internacional de la Creu Roja Internacional, on deia haver rebut la carta d'ella, enviada el 12 de març de 1943, demanant informació sobre el seu fill, en Jaume; li responen dient que, just sepin cosa, l'avisarien. El 22 de juliol del mateix any, Catalina rebia una segona carta de la Creu Roja Internacional, on se li comunicava la informació proporcionada per la Creu Roja alemanya: "El español Jaime MERCADAL ORFILA, nacido el 19.10.1912 en Alayor, falleció el día 13 de octubre de 1942 en el campo de Mauthausen (Oberdonau) Alemania". La notícia afectà de tal forma l'estat d'ànim del seu pare, que sofrí un transtorn mental, que es va agreujar amb el temps. Va necessitar d'atencions en un hospital psiquiàtric en Palma de Mallorca, i va morir allà mateix el 18 de gener de 1955. Amb una carta del 28 d'octubre del mateix any, s'enviava a la família la partida de defunció de Jaume Mercadal.

Segons una carta a la que hem abastat, el 18 de gener de 1958, la família Mercadal Orfila es va interessar per cobrar una indemnització per la mort del seu fill en els camps de concentració nazis, demanant-ho a les autoritats alemanyes. Aquesta petició es va tornar a repetir el 8 de setembre de 1966, demanant-ho al Ministeri d'Afers Exteriors espanyol; la resposta va ser que s'enviés la documentació necessària, juntament amb la sol·licitud a Colònia (Alemanya). No se'n va saber res més.

Unes reflexions...

De la sort de Jaume Mercadal en sabem poca cosa. Si a finals de 1938 va partir cap a la península, ell no enviava la primera carta als seus fins el maig de l'any següent. Més o manco periodicament, enviava una carta a ca seva, per saber com es trobaven, a més de mantenir correspondència amb altres amitats; era una persona amb caràcter, fet que es demostra quan en el cas que una carta seva no fos resposta, ell deia que no seguiria enviant missives. La situació personal a França també influiria. La darrera carta datada és la del 21 de maig de 1940, després d'haver residit per diferents camps de refugiats. Segons Liberto Pons Josefa, Antoni Quintana anys després va contar com, tant ell com Jaume Mercadal, es trobaven a París poc abans del 14 de juny de 1940, dia que els alemanys van entrar a la capital francesa. Davant aquella situació, mentre Antoni Quintana va partir cap a Suïssa, segons pareix Jaume Mercadal va quedar a París. Com havien arribat fins a la capital no ho sabem, però el cert és que les dues cartes, la del 29 de juny i la del 19 de juliol de 1940, fan referències clares als alemanys. Entre aquesta darrera data i el 21 d'abril de 1941, quan va entrar al camp de concentració, no sabem on va estar Jaume Mercadal, però el seu destí tràgic ja estava marcat, destí com el de moltes altres persones.

Fonts

- * Documentació privada de la família Mercadal Orfila.
- * RAMOS, MACA; MARQUÈS, MIQUEL A. "Jaume Mercadal, mort a Mauthausen", dins *S'Ull de Sol*, núm. 52, pàg. 18-21.

(*Historiador